

הערות בעניני מוקצה - שיעור 372

- I. כלים העומדים לזריקה כגון בקבוק ריק וכלים שמשמש בהם רק חד פעמי וכדומה הוי מוקצה
  - (א) עיין בשש"כ (ג - ט - י"ב) דאחר שהשקית נתרוקנה לגמרי מהחלב מסתבר שנעשתה מוקצה ולכן יקפיד להוציא את השקית עם מעט חלב ולזרוק אח"כ ואם נחשב גרף של רעי מותר לטלטלו כמו שהיא וע"ע בשו"ת חוות יאיר (רל"ו) ותוספות שבת (ש"ז - ב-ג) דהיתר של גרף של רעי צריך כפרה וצ"ע מ"מ בזה שהוריק אותה לא חשיב כביטל כלי מהיכנו כי המיכל מיועד לזה
  - (ב) עיין באג"מ (ג - ל"ט) בענין כוסות מנייר דאין כשר לקידוש דכוס של נייר שהוא רק לשעה על פעם זה לבד הוא ועוד גרוע דאין לו שום חשיבות ועוד כתב דאסור לטלטל נייר חלק לצורך גופו ומקומו דלא חשיב כלי (אג"מ ה - כ"ז-כ"ג)
  - (ג) עוד עיין בספר שלמי יהודה (דף ק"ז) דדוקא אם זרקן לפני שבת הוי מוקצה אבל זורקן בשבת אינו מוקצה דבטלה דעתו (כשם רב אלישיב) וטעמו משום שיש שם כלי עליהם ודלא כהגרשז"א והוא מודה דכלי של נייר שנסדק והסדק קרוב לשולי הכלי הוא מוקצה (דף ק"ב)
  - (ד) לדעתי הוי מוקצה ולא דמי לדבר שהיה עליו שם כלי בין השמשות (מ"ב ש"ח - סקל"ז) דאין מוקצה לחצי שבת רק דומה לעץ שתולין עליו דגים דאינו כלי משום שזורקין אחר השימוש (בית יוסף ש"י) וצריך להכריע כהאג"מ והגרשז"א כנגד רב אלישיב כמו שנהג הבית יוסף להכריע כשנים כנגד אחד במחלוקת בין הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ואבאר
- II. עיין בספר טלטולי מוקצה (דף 267) דפח אשפה שיש בו אשפה הוי מוקצה ומותר לטלטלו רק אם יש בו ריח רע או בדבר מיאוס או גרף של רעי ולכאורה זה נראה לי שיטות האג"מ והגרשז"א הנ"ל ולכן יש להוראות דפח אשפה שתולה על הדלת של הארון למטה מהקערה במטבח וכשפותחים הדלת גם הפח יוצא ודאי אין להתיר לכתחילה לעשות כן אפילו אם לא היה בסיס לדבר המוקצה מע"ש שתמיד יצטרך להתיר של טלטול מן הצד (אז נדברו ט - ל"ג) וע"ע בתוספות (שנת ק"כ:) דבדבר המחובר אין שייך מוקצה (לתירוץ הראשון) ועוד יכול להניח בערב שבת דבר היתר באשפה וגם על זה צ"ע ואבאר
- III. שלג אסור בטלטול דהוי מוקצה (אג"מ ה - כ"ז - ל"ז) כיון דאין הדרך להשתמש עם השלג וגם אין השלג נחשב מאכל בהמה ולא מיבעיא שלג שנפל בשבת דהו"ל נולד אלא אפילו אם נפל לפני השבת מ"מ מוקצה הוי וע"ע בשש"כ (ט"ז - ק"י) דאינו נולד ואינו מוקצה וכ"כ הגרי"ש אלישיב אבל אסור לעשות כדור שלג וכדומה משום בונה
- IV. מרא שחופרין בו הו"ל כלי שמלאכתו לאיסור ולכן להסיר השלג בהמרא הוי לצורך גופו וגם לצורך מקומו אפילו אם השלג מוקצה מחמת גופו יש להתיר משום טלטול מן הצד ויש עוד טעמים להתיר ואבאר
- V. המלח שזורקין על הקרח הוי מיוחד לכך והוי ככלי שמלאכתו להתיר
- VI. צעצועים שעובדים ע"י קפיץ כמו אירון וכדומה אינם מוקצים מ"מ עריכתם אסור ודומה לעריכת השעון (של"ח - ג) ולדעת הח"א הוי איסור דאורייתא (שלמי יהודה דף ג' ש"ס רב אלישיב וכן דעת רב משה) וע"ע בשש"כ (ט"ז - הערה ל"ט) דיש להתיר משום דהצעצועים אינם נחשב מקולקל כשהילוכו נפסק ואע"פ שהוא יוצר בפעולתו כח חדש משא"כ השעון הוא נחשב מקולקל
- VII. צעצועים שעובדים ע"י סוללת חשמל אינו מוקצה כמו שאין שעון יד שעובדים ע"י באטטעריס אינו מוקצה דהוי כלי שמלאכתו להתיר וטוב שלא לצחק בו משום שעלול להפעילו (אם הקטן הגיע לחינוך)
- VIII. כלי שמקלפים בו ירקות הוא כלי שמלאכתו להתיר לדעת רב משה ולדעת רב אלישיב הוי מלאכתו לאיסור (שלמי יהודה דף ק"ב) וכ"כ השש"כ (ג - הערה פ"ד) בשם הגרשז"א
- IX. מכתבים שהגיעו בשבת דבזמן הזה דלא משתמשין אינשי כלל לצור ע"פ צלוחית בנייר וכ"ש באיגרת שבתוך מעטפה הוי מוקצה מחמת גופו וכ"ש באיגרת שמחוץ לתחום אסור (אג"מ ה - ב"ב - ה) וע"ע בשש"כ (ל"ב - כ"ב)
- X. כרטיס אשראי (credit card) הוי מוקצה מחמת חסרון כיס ואין להתיר טלטולו אלא בגופו

XI. כלי חדש הטעון טבילה אינו מוקצה דיש עצה ליתן הכלי לאינו יהודי במתנה ויחזור וישאלנו או ימלאנו מים מן המקוה ועלתה לו טבילה (ש"ג - י"י)

XII. טלטול ע"י תינוק אסור להרים ילד כשאבן או מוקצה אחר בידו וצריך ביאור מאי שנא האי דין משאר טלטול מן הצד וצריך לומר זה דומה לכלכלה שיש בו פירות ואבן בתוכו ויכול לנוער את האבן ואם יש בו געגועין עליו דומה לפירות המטונפים ומותר או יותר דומה לאבן על פי החכית ודוקא אבן אבל דינר לא ויש אוסרים אפילו לאחוזו התינוק בידו והוא מהלך ברגליו דחיישינן דילמא נפיל ואתי אבוה לאתויי (ועיין בה"ל ש"ט - ט"ו ד"ה ו"ה)

XIII. עוד הערות בענין טלטול מן הצד

(א) מגירה שיש בה מוקצה וגם היתר החשוב ממנו אע"פ שלא נעשית המגירה בסיס לאיסור מ"מ אם יודע שיצטרך לפותחה בשבת אין לו לסמוך על זה דהוי טלטול מן הצד לצורך דבר המותר אלא יש להסיר המוקצה מבעוד יום

(ב) וכן מפתחות שיש בו גם מוקצה כגון קוצץ צפרניים או מפתח שהוא מוקצה יש להפרידו מבעוד יום ועיין במ"ב (ש"ח - סק"ז) דאין לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו אם אפשר לעשות התשיש ע"י כלי שמלאכתו להיתר

(ג) וכן בדלת המקרר י"א שצריך להסיר המוקצה מבעוד יום ועיין בתוספות (ש"ת ק"כ: ד"ה "פותח") לענין נר אחורי הדלת

(ד) וכן טס זהב שהניחו עליו המנורה וכפר לחם מותר בטלטול עיין בה"ל (ש"ט - ד ד"ה "כדי") בשם הגרע"א דדוקא שוכח גמור מותר להגביה משא"כ במניח על מנת להגביה אסור וכאופן זה רק ניעור מותר ע"ע בספר טלטולי שבת (דף ח) בשם רב משה שיש אופן המותר

XIV. בענין כלי שמלאכתו לאיסור

(א) עיין באג"מ החדש (סימן כ"ג) הנה כלי חשמל שפועלים ע"י החשמל ומחזורים ואפילו מנורת חשמל למעשה אינם מוקצים בשבת ומותר לטלטלם דדבר שמלאכתו לאיסור פירושו דבר שעושים בו איסור ולא דבר שנעשה ע"י איסור ועיין באג"מ (ג - מ"ט) שכתב שם דפען המחזבר לעלעקטרי חשיב כלי שמלאכתו לאיסור וכאן כתב דאינו מוקצה כלל ועיין שם (ג - ה) בענין משיכה העלעקארי ועיין באג"מ (ד - ה"א - ה ושם דף רפ"ד) דלהזיז שעון שבת בשבת אסור גם משום מוקצה ואפשר דשאני התם משום שהוא מזיז דבר שמלאכתו לאיסור שהוא חלק מן השעון ועוד יש לומר דזההיתר בענין מוקצה במכשירי חשמל לא רצה לפרסם לכתחלה וע"ע בשו"ת באר משה (ו - דסקוונטרס עלעקטריק סימן ל"ד - ל"ה) שכתב דשעון שבת הוא כלי שמוקצה מחמת חסרון כיס ואסור ואפילו לצוגר"מ

(ב) בנוגע למה שנכלל בהיתר לצורך מקומו נראה דאם צריך שהמקום שעליו הולך האור כעת יהיה חושך נמי מקרי צורך מקומו (ש"ס באג"מ)

(ג) ועוד כתב (אות ל"ה) דאין לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור כדי להסירו ממקום שאינו כבוד שבת שיהיה שם דלא חשיב כטלטול לצורך מקומו וזה גופא כבוד שבת שאינו מטלטל דבר שנאסר לנו בטלטול וע"ע בשו"ת מחזה אליהו דרק מחמה לצל הוא דאסור הא תיקון המקום בכלל צורך מקומו הוא ועיין בים יששכר על התוספתא ביצה שמתיר להוציא תפילין מהחדר או לכפות כלי שמלאכתו לאיסור על הנר כדי להתיר תשה"מ ואולי אם מקפיד מאד על הכלי שמלאכתו לאיסור שאין יכול להכניס האורחים להחדר יש מקום להתיר ועיין במחזה אליהו (מ"י)

(ד) ועוד כתב (סימן כ"ז - ז) דצעצועים של קטנים שאינם משמיעים קול מיד כשאוחז בהן מותר בטלטול לגדולים ליתן לקטנים ואם לאו אסור בטלטול משום איסור השמעת קול ודינו ככלי שמלאכתו לאיסור ועיין בשש"כ (ט"ז - הערה ח) שהביא הבה"ל (ש"ח ד"ה אסור בש"ס) שמסתפק אם כלי שאינו כלי שיר כגון הפעמון והרעשן והמשרוקית דאין איסור להשמיע בו קול אלא מחמת חומרא אם חשיב מוקצה

(ה) עיין באג"מ החדש (כ"ז - י) דמשחקי ילדים של משחקי הקוביא (דייס) ומשחקי קלפים וכן משחקים שאסורין מחמת שיש בהם עובדא דחול מותר לטלטלן כיון דמיוחדים לקטנים לא הו"ל מוקצה עיין בשש"כ (ט"ז - ל"ד) דמ"מ יש להיזהר שלא להפריד בסוף המשחק את הכלים או את הקלפים השונים כדי לסדרם משום איסור ברירה

נפסם ל'סל'ו נשאלות א"ב אורי ר' אלעזר ל'פ"א ב"ר יעקב ארזבי ע"ה יא"א אורח' האשה רחל ב"ר גרשון חנוך הסניף הכהן ע"ה